

Klimat- och näringslivsdepartementet
kn.remissvar@regeringskansliet.se

Yttrande över betänkandet Bättre förutsättningar för klimatanpassning, svar senast 2025-10-17

Er beteckning: KN2025/01049 SOU 2025:51

Sammanfattning

Länsstyrelsen i Norrbotten välkomnar utredningen och instämmer i majoriteten av förslagen. De förslag som behandlas i remissvaret är de som vi instämmer i med synpunkter och de förslag vi motsätter.

Länsstyrelsen motsätter förslaget om att klimatanpassningsåtgärder ska bli ett nytt särskilt skäl för dispens från strandskyddet, eftersom vi anser att det redan är möjligt inom befintlig lagstiftning.

Länsstyrelsen instämmer i förslaget om att kommunen ska redovisa de klimatanpassningsåtgärder de avser att initiera i översiktsplanen, men betonar vikten av att vägledning krävs samt att konsekvenser till följd av höga temperaturer riskerar att bortprioriteras.

Länsstyrelsen motsätter förslaget om att kommunen ska ändra eller upphäva detaljplaner som medför stora risker. Vi delar förslagets intention men anser inte att det är genomförbart.

Länsstyrelsen instämmer i förslaget om att Folkhälsomyndigheten ska meddela föreskrifter om högsta inomhustemperatur för känsliga grupper. Vi uppmanar regeringen att utreda detta förslag vidare för att hitta möjligheter att inkludera fler känsliga grupper.

Länsstyrelsen instämmer i förslaget om att staten ska ta ett större ansvar för att hantera havsnivåhöjningens konsekvenser, men är kritisk till att det föreslås genomföras med en omprioritering av befintliga anslag för klimatanpassning.

Slutligen belyser utredningen länsstyrelsernas nyckelroll i klimatanpassningsarbetet. Mot bakgrund av att riktade medel för klimatanpassning tagits bort kommer denna roll att bli svårare att leva upp till om förslagen blir verklighet. Därför uppmanar vi

regeringen att skyndsamt återinföra anslaget för klimatanpassning eller stärka länsstyrelsernas arbete på annat sätt.

Förslag 8.1: Klimatanpassningsåtgärder som särskilt skäl för dispens från strandskyddet

Ställningstagande

Länsstyrelsen motsätter sig förslaget.

Motivering och synpunkter

Genomförandet av klimatanpassningsåtgärder som särskilt skäl för dispens från strandskyddet anser vi redan är möjligt idag enligt 7 kap. 18 e § 3 Miljöbalken.

Vi motsätter oss därför förslaget eftersom det inte är tydligt om en förändring i författningen är nödvändig för att uppnå nyttan av förslaget. Möjligtvis kan det täckas genom att Naturvårdsverkets vägledning för dispens från strandskyddet utökas. Vägledningen kan kompletteras med ett förtydligande att det även gäller för klimatanpassningsanläggningar, och genom exempel på vilka typer av anläggningar detta kan innefatta. Vi anser att nyttan gentemot nollalternativet bör motiveras tydligare.

Förslag 8.6: Kommunen ska i översiktsplanen redovisa vilka klimatanpassningsåtgärder kommunen avser att initiera

Ställningstagande

Länsstyrelsen instämmer i förslaget.

Motivering och synpunkter

Länsstyrelsen instämmer i utredningens förslag om att kommunen ska redovisa vilka områden de avser att ta initiativ till fysiska åtgärder för skydd mot klimatrelaterade översvämningar, ras, skred och erosion. En sådan förändring förstärker den nuvarande lagstiftningen för översiktsplaner. Vi delar utredningens uppfattning om att detta tydliggör vad som kan förväntas för kommuninvånarna, och särskilt fastighetsägare.

Länsstyrelsen vill dock betona att implementeringen kommer kräva ytterligare vägledning från nationell nivå för att kommunerna ska ha tillräckliga förutsättningar för att uppnå förslagets effekt.

Vi vill även påpeka att det är en brist att förslaget avgränsas till åtgärder för att förebygga skador på den byggda miljön till följd av klimatrelaterade översvämningar, ras, skred och erosion. Vi har förståelse för att utredningen inte ville ändra denna avgränsning för att undvika att kommuner behöver göra en ny riskvärdering med nya ingångsvärden eftersom denna bestämmelse är väldigt ny. Vi förstår också att det inte hindrar kommunerna från att behandla andra klimatrelaterade risker.

Samtidigt kan detta kan leda till en ojämn prioritering av klimatrelaterade risker. Höga temperaturer och värmeböljor är de klimatrelaterade risker som medför de största konsekvenserna för människors liv och hälsa i Sverige. Det är risker som kanske inte medför skador på den byggda miljön, utan är risker som i stället kan förvärras av den byggda miljön. Det finns därav utrymme att motverka negativa konsekvenser i samhällsplaneringen och särskilt översiktsplaneringen, vilket vi anser saknas i utredningens förslag.

En urban miljö bättre anpassad till höga temperaturer skulle innebära positiva effekter för de känsliga grupper som omfattas av förslag 8.11. Samtidigt kan det gynna andra känsliga grupper som inte kan omfattas av sådan lagstiftning lika enkelt, till exempel yrkesgrupper som jobbar utomhus. En tydligare formulering i författningen om översiktsplaner skulle komplettera förslag 8.11 och bidra till bättre förutsättningar för rättvis klimatanpassning.

Förslag 8.9: kommunen ska ändra eller upphäva detaljplaner som medför för stora risker

Ställningstagande

Länsstyrelsen motsätter sig förslaget.

Motivering och synpunkter

I grunden är vi positiva till att kommuner ska ändra eller upphäva detaljplaner som medför för stora risker ur ett klimatriskperspektiv. Vi motsätter däremot förslaget på följande grunder: förslaget kräver omfattande resurser som inte finns i dagsläget, genomförandetiden är inte rimlig, och förslaget saknar en tydlig uppföljningsprocess.

Förslaget antar en nivå av resurser och underlag hos kommuner som i dagsläget inte finns. Kommuner behöver både tillhandahålla underlag som identifierar risker, samt vägledning för att göra en bedömning av vad en *betydande* risk innebär. Det skulle innebära ett ökat behov av lokala utredningar och underlag men också regional och/eller nationell vägledning. I avsaknad av ytterligare finansiering riskerar detta att bli en tillkommande tung arbetsbörda för kommuner då det ska genomföras i tandem med existerande krav, behov, och mål inom samhällsplaneringen.

Vidare delar vi inte utredningens uppfattning om att förslaget inte innebär ett omfattande arbete eller att en genomförande tid på sex år är tillräcklig. Utredningens undersökning av tre kommuner i Skåne (avsnitt 13.5.3) ger inte en rättvis grund för ett förslag som berör landets alla kommuner. Olika kommuner i olika delar av landet har olika förutsättningar att ta sig an ett sådant systematiskt arbete.

Avslutningsvis finns det ingen tydlig uppföljningsprocess. För att förslaget ska få dess önskade effekt är det viktigt att tydliggöra vad följderna blir ifall en kommun inte fullföljer kraven inom genomförandetiden och vem som ska få ett tillhörande tillsynsuppdrag.

Förslag 8.11: föreskrifter om högsta inomhustemperatur för känsliga grupper

Ställningstagande

Länsstyrelsen instämmer i förslaget.

Motivering och synpunkter

Länsstyrelsen instämmer i förslaget om att Folkhälsomyndigheten ska få bemyndigande att meddela föreskrifter om högsta inomhustemperatur för känsliga grupper. Precis som utredningen förtydligar är värmeböljor den mest konsekventa klimatrelaterade risken för människors liv och hälsa i Sverige och det är viktigt att vi har en lagstiftning som förebygger detta på ett rättvist sätt.

I förslagets nuvarande form omfattas endast de som bor i särskilda boenden enligt socialtjänstlagen (2001:453) och lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade. Länsstyrelsen uppmanar regeringen att utreda detta förslag ytterligare för att undersöka möjligheter till att inkludera fler känsliga grupper som

identifierats av Folkhälsomyndigheten. Till exempel personer med omfattande hemtjänst eller personlig assistans i det egna hemmet samt äldre personer i trygghetsboenden där det i praktiken ofta finns ett omfattande omsorgsbehov. Även små barn och gravida i skyddade eller tillfälliga boenden bör beaktas i en sådan framtida översyn.

Förslag om havsnivåhöjningar

Ställningstagande

Länsstyrelsen instämmer i förslaget, men är kritiska till hur det föreslås finansieras.

Motivering och synpunkter

Länsstyrelsen instämmer i utredningens förslag om att staten ska anta ett ansvar för att hantera havsnivåhöjningen och dess konsekvenser.

Vi ställer oss kritiska till att detta ska finansieras genom en omprioritering av resurser till skydd mot naturolyckor, specifikt anslaget 2:2 Förebyggande åtgärder mot jordskred och andra naturolyckor.

Förslaget innebär en omfattande finansiell satsning både vad gäller att organisera genomförandet samt att inrätta fysiska åtgärder längs med Sveriges södra kust. Samtidigt finns det stora och ökande behov för dessa medel i hela landet i takt med att klimatförändringens effekter blir alltmer påtagliga. Finansieringen av förslaget bör inte riskera att skada förutsättningarna för att anta klimatanpassningsåtgärder i andra delar av Sverige.

Allmänna synpunkter

Länsstyrelsernas roll i klimatanpassningsarbetet

Flera av utredningens förslag vilar på ett antagande av att länsstyrelserna bedriver ett aktivt klimatanpassningsarbete med en viss kapacitet och kompetensnivå. Efter att länsstyrelsernas riktade medel för klimatanpassning avvecklades har möjligheten att tillmötesgå de behov som finns hos kommuner och andra aktörer försvårats, samtidigt som det har skapat en stor skillnad mellan län.

Klimatanpassningsarbetet kräver kontinuitet för att möjliggöra motståndskraft mot de alltmer påtagliga konsekvenserna av ett förändrat klimat. De klimatrelaterade händelser vi sett i år, som förväntas förvärras i ett framtida klimat, pekar på att lokala utmaningar kan påverka hela eller stora delar av Sverige. Ett diskontinuerligt arbete och en ojämnhet mellan olika delar av landet kan därför skada vår samlade förmåga att hantera klimatförändringens konsekvenser.

För att utredningens förslag ska uppnå effekt är det viktigt att länsstyrelserna har förutsättningar att driva och samordna klimatanpassningsarbetet regionalt.

Länsstyrelsen anser därför att regeringen skyndsamt bör återinföra anslaget eller stärka länsstyrelsernas arbete på annat sätt.

De som medverkat i yttrandet

Yttrandet har beslutats av landshövding Lotta Finstorp med handläggare Frida Nilsson som föredragande. I den slutliga handläggningen har Anders Öhlund, enhetschef för enheten för samhällsskydd, medverkat.